СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ „УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ" — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 286. Джерзі Сити, Н. Дж., второк, 8-го грудня, 1936. — VOL. XLIV. Nh. 286. Jersey City, N. J., Tuesday, December 8, 1936. THREE CENTS

АМЕРИКА ПРЕДКЛАДАЄ ПЛЯН МИРУ

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина).—Кордел Гул, секретар стейту Злучених Держав, предложив у суботу Міжамериканській Конференції для Вдержання Миру плян для вдержання постійного миру в Америці, котрий він назвав „вісім стовпів тревалого миру".

Між точками цього пляну є: виховання народу для миру; відбування частих конференцій між представниками держав та часті зносини між народами; спільна невтральна політика на випадок війни; спільні зусилля для покінчення війни.

Гол дістав велику овацію, але конференція не взялася відразу до розгляду пляну. Пізніше американська делеґація предложила конференції ще пляни про поширення культурних зносин між краями Америки; в них є, наприклад, спеціяльні постанови про виміну вчителів і студентів.

У неділю американська делеґація предложила конференції формальний плян для вдержання миру в Америці та плян поведінки на випадок війни в інших частях світу. Плян обертається довкола строгих правил удержання невтральности на випадок війни.

„МАЗЕПА" ПО УКРАЇНСЬКИ В КАРНЕҐІ ГОЛ.

НЮ ЙОРК. — Оперу П. Чайковського „Мазепа" відограно в Карнеґі Гол минулої неділі при обсаді тих артистичних сил, які проголошшувано, а які співали українською мовою. Між ними були два українські співаки-артисти, а це бас Микола Карлаш, що віддав знаменито ролю Кочубея, і Л. Троїцький, тенор, що виконав теж гарно свою невеличку ролю. Були українці теж у хорі й у балеті, а крім цього в орхестрі. М. Пантелеєв як гетьман Мацепа виявив свої голосові й драматичні цінности. Жіночі ролі, Мотрі й Любови, віддали пані О. Босінґер і А. Скадрон. Андрія співав А. Фіління, а Орлика — знаменитий бас Іван Ізмайлов. Дуже добре випав балєт з солісткою Іванною Фростівною. Балєт був укладу Д. Чутра. Орхестра грала і хори співали теж дуже добре. Публика оплескуваала раз-у-раз виконавців, що старалися виконати свої завдання якнайкраце — в міру своїх сил. Американські ґазети помістили тим разом ширші критики, підносячи красу опери та її прекрасні народні мотиви. Це підкреслює між іншим Олин Давнс, відомий музичний критик часопису „Ди Ню Йорк Таймс".

МЕКСИКО ЗГОДЖУЄТЬСЯ ДОПУСТИТИ ТРОЦЬКОГО.

МЕКСИКО. — Мексиканський уряд згодився признати Львові Троцькому право азилю як політичному втікачеві.

У своїй просьбі до мексиканського уряду Троцький писав, що через те, що його не пускають до себе европейські краї, йому не лишається ніщо, як хіба вертатись до Росії, де його життю грозить небезпека. Мексиканський уряд постановив далі держатися своєї традиційної політики давати політичним утікачам право побуту в себе.

ВІДГУКИ АНҐЛІЙСЬКОЇ КРИЗИ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Анґлійська криза між королем і кабінетом міністрів за його подружжя й королівську владу знаходить широкий відгомін в Америці. Преса займається цією кризою може більше, як котроюнебудь іншою справою в світі. На цю кризу натякають проповідники в своїх проповідях. Великий попит мають тепер книжки, що відносяться посередньо або безпосередньо до кризи. Появилася тут уже книжка про життя й характер пані Симпсон.

Підчас відчиту про німецьку проблему, що його дав лорд Марлі, заступник предсідника в палаті льордів британського парляменту, в Інституті для Штуки й Науки, референта допитували про анґлійську кризу. Бесідник говорив, що британській міністерській кабінет не має права опиратися королівському подружжю та що Болдвин веде цю справу, як і інші, невміло.

ЗАПОМОГОВІ РОБІТНИКИ ПЛЯНУЮТЬ ПОХІД НА СТОЛИЦЮ.

ВАШИНҐТОН. — Серед робітників, що мали працю від Адміністрації Поступу Праць („Доблю-Пі-Ей") зростає рух за те, щоб ці робітники запротестували проти наміреного зменшення видатків на запомогові роботи „походом на столицю".

Вони думають, що така масова демонстрація зверне увагу краю на тяжкий стан безробітних.

ЗА ПРОДОВЖЕННЯ УРЯДУВАННЯ ПРЕЗИДЕНТА.

ОМАГА. — Сенатор Едвард Берк заявив, що він внесе на найближчій сесії конгресу проект конституційної поправки, щоб набудуче президентська каденція виносила не 4 роки, а 6.

ОСТАННЯ ПРИГАДКА ЧЛЕНАМ, А ЗОКРЕМА ВСІМ ВІДДІЛОВИМ УРЯДНИКАМ У. Н. СОЮЗУ.

ДО ЗАКІНЧЕННЯ ТЕПЕРІШНЬОЇ КАМПАНІЇ

ОСТАЄТЬСЯ ВЖЕ ДУЖЕ КОРОТКИЙ ЧАС,

А ЩЕ БАГАТО ВІДДІЛІВ І БАГАТО УРЯДНИКІВ НЕ ВИКАЗАЛИ НІЯКОЇ ПРАЦІ В ЦІЙ КАМПАНІЇ.

ХАЙ НЕ БУДЕ НІ ОДНОГО ТАКОГО УРЯДНИКА, ХАЙ НЕ БУДЕ НІ ОДНОГО ТАКОГО ВІДДІЛУ, ЩО НЕ ПРИДБАВ БИ ПРИНАЙМНІ

ОДНОГО НОВОГО ЧЛЕНА В ЦІЙ КАМПАНІЇ

А ЗНОВ ТІ УРЯДНИКИ Й ВІДДІЛИ, ЩО ВЖЕ ПРИЄДНАЛИ ЯКЕСЬ ЧИСЛО ЧЛЕНІВ, ХАЙ ПОДБАЮТЬ, ЩОБ У ЦЬОМУ ОСТАННЬОМУ МІСЯЦІ

ВИКАЗАТИ ЩЕ КРАЩІ УСПІХИ НІЖ У ПОПЕРЕДНІХ ДВОХ МІСЯЦЯХ.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ ГЕРОЯМ БАЗАРУ.

Українські студенти міста Львова 22 листопаду ц. р. влаштували святочні сходини, получені з концертом і рефератами, в яких вшанували память Героїв Базару. Саля була виповнена. Рано того самого дня заходами українських студентів відправлено в храмі св. Юра панахиду за поляглих Героїв під Базаром. Церква теж була повна людей.

БАРИКАДА ПЕРЕД ПОСТЕРУНКОВИМ.

В січні прибув до Крачкової, повіт Ланцут, постерунковий Косцюлек, щоб схопити й доставити до вязниці засудженого за крадіж Фр. Жонсу. На вид постерункового Жонса разом з жінкою Веронікою забарикадувалися в мешканні, не бажаючи пустити до середини постерункового. Постерунковий вибив шибу й хотів увійти крізь вікно, але й це йому не вдалося, бо Жонса з жінкою, узброєні в сокиру й у палицю, станули коло вікна й загрозили, що вбють його, як він увійде до хати. Окружний суд у Ряшеві на виїздній сесії в Ланцуті засудив Жонсу на 5 місяців арешту, а його жінку на два тижні.

БАТЬКО ВІДНАЙШОВ СИНА ПО 20 РОКАХ.

В селі Черхів, ленчицького повіту, на фільварку працював 30-літній парубок. Ст. Рихловський. Згаданий фільварок приїхав купувати мешканець Лодзі, промисловець Фр. Рихловський. Він довідався припадком, що на фільварку працює якийсь парубок, що називається, як і він. Промисловцеві пропав підчас війни син. Тепер забажав він побачити цього Рихловського. Виявилося, що це його син.

ВИБУХ СТАРОГО СТРІЛЬНА.

На полі в кольонії Ґранадово, в луцькому повіті, 12-літній Зиновій Мельничук і 10-літній Вол. Паламарчук, що пасли худобу, знайшли ґранату з часів великої війни. Добираючися до ґранати, хлопці спричинили вибух, від якого оба згинули.

100-ЛІТНІЙ СТАРЕЦЬ ОБВИНУВАЧЕНИЙ ЗА ПАЧКАРСТВО САХАРИНИ.

100-літнього селянина Івана Пораду, з Суков, коло Могильна, засудили за нелеґальну торговлю сахариною. Тому, що на завізвання відбувати кару арешту старець не реаґував, поліція зарядила, щоб його примусом привести до вязниці. Вязничний лікар оглянув 100-літнього арештанта й ствердив, що старець не може під ніякою умовою перебувати у вязниці. Старця відвели домів.

КРИНОЛІНИ ВЕРТАЮТЬСЯ.

Цими днями відбувся вечір німецької моди. Велику сензацію викликала поява кринолін як вечіркових суконь. З Парижа повідомляють, що цього сезону криноліни відіграють рішальну ролю. Один французький гуморист призадумується над тим, як добродійка в криноліні зможе продістатися через вузенькі дверцята новітнього самоходу до його нутра.

ЕНДЕЦЬКУ ДІЯЧКУ ПОКАРАЛИ ТРЬОМА РОКАМИ ВЯЗНИЦІ.

Окружний суд у Познані засудив предсідницю відділу Польського Червоного Хреста в Іновроцлаві, Анну Гебінґерову, на три роки вязниці. Гебінґерова, визначна ендецька діячка, призналася, що присвоїла собі з каси Польського Червоного Хреста на власні потреби понад 13,000 зл. По викритті надужить якийсь час скривалася. Її шукали стежними листами.

ОРИГІНАЛЬНИЙ СУДОВИЙ ПРОЦЕС.

Якийсь молодець у Варшаві купив своїй приятельці на іменини порцеляновий сервіс. На кожній штуці велів він вимальовувати першу букву її імени. Фірма взяла належитість за сервіс з тим, що його відішлють у день свята перед вечором. Тимчасом фірма прислала сервіс аж день по іменинах. Клієнт зажадав від фірми звороту виплаченої квоти. Фірма відмовила. Ініціяли не дають їй змоги продати сервіс кому іншому. Справа опинилася в суді.

БАНДИТИ ЗАСТРІЛИЛИ ЖІНКУ.

Два вломники вломилися вночі до комори Василя Фурди в Вибранівці, повіт Бережани. Фурда пробудився, вискочив крізь вікно й закликав на поміч свого сусіда. Нараз злодії освітили електричною ліхтаркою Фурду і його сусіда, а опісля стрілили. Стріл поцілив припадком Юстину Фурду, літ 72, що заглядала крізь вікно. Старушка померла. Бандити втекли.

ВБИВСТВО В ЧИТАЛЬНІ Т. Ш. Л.

Підчас забави в читальні Т. Ш. Л. у Старому Селі, повіт Дрогобич, Станислав Глонь з помсти, що приявний на забаві 27-літній Юрко Каличак ударив одну дівчину, пробив його кинджалом у праву грудь так нещасливо, що Каличак пів години пізніше помер. Вбивника арештували.

ВБИВСТВО ЗА СПЛЕТНІ.

В Сушові, коло Замостя, Ю. Кравчук убив своячку А. Кравчук, вдаривши її кілька разів палицею по голові. Причиною вбивства були сплетні, що їх розсівала вбита. Суд у Замостю засудив убивника на 5 літ вязниці.

„ЦЯ СВИНЯ КУПУЄ В ЖИДА!"

В кількох містах середньої Польщі купуючим по жидівських склепах причіпляють, здається, ендеки ззаду на плащі карточки з написом: „Ця свиня купує в жида!"

ЗА ЦІЛУВАННЯ ЖІНОК У РУКУ.

Петра Хребка, який поцілував свою любку в руку, виключили з московської технічної школи. Цілування жінок у руку вважають у СССР залишком з феодальних часів та недопускальним засобом привіту в „пролетарській" країні.

СКАЖИНИЙ КІНЬ.

В Переволоці, коло Бучача скажений кінь покусав дві особи й кілька штук худоби й коней.

ДАЮТЬ КОРОЛЕВІ ЧАС НАДУМАТИСЯ

ЛОНДОН. — Династична, а вслід за нею політична криза в Анґлії продовжується. Королеві продовжено реченець рішитися або за паню Симпсон, або за корону. Значна більшість преси далі твердо обстоює, що король не може мати і паню Симпсон і корону, тільки мусітиме вибирати одно з двох. Анґлійський нарід любить короля Едварда і симпатизує з ним, але пані Симпсон на троні таки бачити не хоче. Тимчасом пані Симпсон очікує короля в Каннах, у Франції, куди вона виїхала кілька днів передтим, опустивши Анґлію серед ночи. Її стереже особистий детектив короля. Цей факт, що король не дав відповіди в понеділок, як обіцяв, дає декому малу надію, що він таки зречеться пані Симпсон, а залишить корону.

ПРАВДА ПРО МАДРИД.

ПАРИЖ.—Еспанський кореспондент „Ню Йорк Таймсу" подає з Парижа обширний репортаж про те, що діється в Мадриді. Він каже, що всяка правдоподібність якогонебудь демокартичного уряду серед еспанських лівих зникла. В них запанувала дика розпутана диктатура, яка замордувала в Мадриді 25,000 людей, серед них велике число зовсім невинних осіб, черниць, священиків і т. д. Нераз найменший донос якогось хулиґана вистарчить, щоб знайти смерть з рук червоних загонів. Про участь Росії в цій еспанській різні він дослівно каже: „Якийсь час Росія була головним чинником у справах Еспанії, що відносились до оборони лівого уряду перед військами ґен. Франка. Марцель Розенберґ, перший амбасадор Совєтів, засідав на всіх зібраннях ради міністрів. Фактично його голос на тих засіданнях, як це загально було відомо, мав більше авторитету ніж навіть голос премієра, що мужньо пробував удавати „еспанського Леніна", який то титул надали йому трейд-юнійні елементи з еспанської Соціялістичної Партії, ще все була тісно звязана з Третім Інтернаціоналом". Беручи під увагу це, що „Ню Йорк Таймс" усе прихильно відносився до еспанського лівого уряду, таке отверте признання його кореспондента набирає додаткової ваги.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ НОВИЙ НАСТУП НА МАДРИД.

МАДРИД. — Революційні війська приготовляються до нового наступу на Мадрид. Цей наступ буде завзятіший від усіх попередніх. Лівий уряд і його штаб здають собі з цього справу. Уряд видав заклик, щоб оборонці Мадриду ще раз напружили свої сили і відбили ворога.

НЕДУГА ПАПИ.

РИМ. — Останніми днями папа римський поважно занедужав. Стан його здоровля був такий поважний, що один з кардиналів заявив, що „папа вже є в руках Бога". Проте його здоровля трошки поправилось і є надія, що він ще видужає. Беручи під увагу його вік, ця надія дуже мала.

СТАЛІН ПРИПИНЮЄ ОБОЖАННЯ СВОЄЇ ОСОБИ.

МОСКВА. — Під впливом опінії з заграниці Сталін приказав припинити обожання своєї особи, яке було приняло в СССР впрост смішні форми. Тепер уже не будуть уживати так часто таких прикметників на його адресу, як „найґеніяльніший", „найрозумніший", „найукоханіший" „обожаємий" і т. п. Також його назвище буде появлятися трохи рідше і меншими буквами.

НАЦІСТИ ПРОТИ КАПІТАЛІЗМУ.

БЕРЛІН. — Відомий націстичний економіст Келєр заявив, що його партія остаточно покінчила з економічним капіталізмом. На його думку, державний капіталізм і започаткована в Німеччині економічна чотиролітка усунуть остаточно всі відемні прикмети приватного капіталу, завівши контролю над конкуренцією підприємств і над конкуренцією кляс.

ТОРГОВЛЯ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ І СССР ПОПРАВЛЯЄТЬСЯ.

БЕРЛІН. — Не звертаючи уваги на велике політичне напруження, що існує між Німеччиною і СССР, торговля між тими двома краями поправляється. За перших 9 місяців 1936 року Совєти спровадили з Німеччини більше товарів ніж з котроїнебудь іншої країни на світі.

РОЗБУДОВА НІМЕЦЬКОЇ ФЛЬОТИ.

БЕРЛІН. — Німецькі круґи вже не криються з наміром розбудувати на Балтійськім морі таку фльоту, щоби вразі війни „закоркувати" совєтську фльоту в Кронштадті і не позволити їй виїхати на отверте море. Німці задумали до 1942 року побудувати нових пять 35,000-тонових бойових кораблів, два 26,000-тонові, три 10,000-тонові і 14 кружляків. Крім цього відповідне число підводних суден і носителів літаків.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕДОЛАДНА ОЩАДНІСТЬ

Посадники 11 великих американських міст віднеслися до президента Рузвелта з телеґрафічним протестом проти обмежування допомогових робіт федеральним урядом.

Цей протест посадники вислали аж тоді, як вони поробили зо свого боку все, щоб допевнитися, що федеральний уряд справді таке робить. Вони віднеслися наперед до Адміністрації Поступу Праць („Доблю-Пі-Ей") та спиталися, чи правда це, що вона думає відправити з роботи певну частину робітників, що мають допомогові праці від цього бюра. Вони довідалися, що так воно справді є. Адміністрація Поступу Праць признала, що так справа дійсно мається. Бюро казало, що воно мусить зменшити видатки на допогові роботи й що вже до 15-го грудня цього року думає ощадити на цій рубриці величезну суму 150 міліонів долярів.

Посадники міст переконані, що таке ощаджування гроша федеральним урядом на допомогові роботи мусить потягнути за собою наперед позбавлення праці великого числа людей. Другий наслідок цього викинення з роботи буде те, що ці позбавлені робіт люди не знайдуть робіт у приватних промислах та затим підуть по допомогу до стейтових і міських урядів. Побоючися того, що відправлені федеральним урядом з допомогових робіт люди впадуть тягарем на міські уряди, які цього тягару нести не зможуть, міські посадники домагаються від президента Рузвелта відкликання розпоряджень про зменшування видатків на допомогові роботи.

Загрожене зменшення видатків на запомогові роботи й відправлювання робітників бюрами „Доблю-Пі-Ей" мусить мати далекосяглий вплив не тільки на тих робітників, що мають такі запомогові роботи, але й на ширші круги робітництва. Коли уряд буде справді ощаджувати міліони долярів та відправляти з праці сотки тисяч людей, то це відразу викине велику масу робочих рук на ринок праці, що власне тепер переходить через процес реконструкції. Власне тепер робітники починають добиватися підвишки заплати, відповідно до збільшених приходів підприємців. Цей процес щойно почався, і, як на ринок праці приплинуть сотки тисяч нових робітників, то це мусить відбитися на ринку праці обниженням заробітної заплати.

Робітники це дуже добре розуміють. І вони не можуть зрозуміти, як на таку політику міг зараз по виборах пуститися уряд Рузвелта, що кандидував як безумовний прихильник робітників. Як уряд почав відправляти робітників з допомогових робіт, по краю стали кружляти чутки, що перед виборами Демократична Партія, щоб дістати від багачів гроші на вибори, обіцяла зменшення видатків на запомогові роботи. Було би це дуже нещасливим для Демократичної Партії і для президента Рузвелта, якби робітники знайшли підтвердження цих підозрінь.

В АНҐЛІЇ ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ

Перед нами анґлійський квартальник „Ди Контемпорари Роша", якого головним редактором є відомий уже українським читачам анґлійський учений і журналіст Лансельот Лотон, а співредактором, теж відомий полк. Сесил Малон. Про цей квартальник була вже згадка в „Свободі", а ми радо вертаємось до нього знову, щоб звернути на нього нашу більшу увагу, а також увагу родженої тут української молоді. Бо в ньому є багато цінного, науково обробленого матеріялу, що відноситься безпосередньо до України й українських справ. В редакційних статтях цього журналу читаємо таке: „Контемпорари Роша" прямує до того, щоб заповнити цю потребу, що довго давалася відчувати в справах дійсного вияснення відносин у совєтськім Союзі. Квартальник буде трактувати події з наукового боку й виявлятиме факти без огляду на те, чи вони кому подобаються, чи ні... Гостра цензура, яка сягає ще царських часів, а яка з приходом большевиків до влади значно загострилася, скривала правдиві відомости про мозаїковий зразок великої території, відомої тепер як СССР, з його множеством рас і мов, від фінів на півночі до українців на полудні, від білорусів на заході і туркоменів та інших азійських народів, не є тільки важні для себе, але вони витискають великі впливи на сусідні краї".

Лансельот Лотон у своїй статті „Московські розстріли" в безпощадний спосіб демаскує цю большевицьку кліку, що загніздилася в Кремлю і при помочі розбою та терору вдержується при владі. Його стаття, оперта на наукових джерелах, доказує, що ціла нинішня большевицька система опинилася над провалом, і на передодні свого упадку вона хапається кривавого терору. „З цілковитою і замітною одноглідністю — говорить він — росіяни з освітою, які недавно втекли з Совєтів, твердять, що враження, яке поширилося за кордоном, начеб російський нарід був за мир, є фальшиве і що фактично люди тужать за війною; без огляду на те, з ким, щоб тільки війна, щоб вони тільки могли дістати зброю в свої руки для розправи зі своїми володарами. Вони твердять одноголосно, що фактично в краю не зайшли ніякі фундаментальні зміни, що боротьба населення з урядом є гірка і невгаваюча і що повстання, про які не розголошують у Москві, є часті. Тим заявам треба дати віру, бо це вислови не інтуристів, чи загіпнотизованих осіб, тільки інтеліґентних людей, які донедавна перебували в Росії, пережили цілу революцію й продовжували контакт з ріжними людьми за границею".

Надзвичайно цікава є також стаття Ґенерала Ґаловина і полковника Патніцького „Червона Армія", в якій автори підходять до теми цілковито фахово. Обговорюючи мораль червоної армії, автори роблять висновки, що вона дуже низька: „Уряд не довіряє зовсім пільотам. Родини пільотів уважаються закладниками, що відповідають своїм життям за поведення своїх кревняків; а коли відбуваються повітряні вправи, то пільотам дають тільки таку скількість ґазоліни, якою вони моглиб відбути призначений їм лет, але не дістатися до границі. Це недовіря до персоналу уневажнює всі матеріяльні досягнення червоної авіяції". Далі автори твердять, що „СССР є справді кольосом, але кольосом на глиняних ногах. Ціла мілітарна сила СССР є пристосована до вимог революційної, або горожанської війни, або до короткої тревалої акції проти слабшого ворога... Мобілізація армії наразилаб диктатуру на велике ризико, на яке вона пішлаєсб тільки в надзвичайному випадку".

Спеціяльно цікавою для українців є стаття проф. Смаль-Стоцького під заголовком „Національний рух у совєтськім Союзі", в якій він науково вичерпує тему. В черговій статті редакція обговорює совєтську систему гроша, а далі політику Сталіна. Під кінець є подана бібліографія, де знову з приємністю український читач подибле критику таких нововиданих книжок, які мають посереднє або безпосереднє відношення до України.

Появу цього журналу, що мабуть перший раз у Лондоні в науковий спосіб, на цілий зріст, а головно у виразно прихильному для нас тоні висвітлює українське питання, всі українці повинні зустріти з великою радістю. Серед нинішньої світової преси, якої велика частина відноситься до наших справ холодно, а навіть виразно вороже, „Ди Контемпорарі Роша" покищо заявився нашим здецидованим приятелем. Те явище тим відрадніше, бо після банкротства Ліґи Націй і цілковитого ослаблення Парижа, Лондон став центром світової політики.

ФЕМІНІЗМ І НАЦІОНАЛЬНЕ ЗДОРОВЛЯ

Велике число замітних жінок на відповідальних становищах, знамениті осяги жіночі у літературі, мистецтві та в ріжних ділянках суспільного життя не допускають сумніву, що жінки вповні кваліфіковані до умової й організаційної праці найвищого типу нарівні з мужчинами. За винятком деяких нечисленних професій, де головний момент не в умовій здібності, **а в специфічно мужеських прикметах того, що виконує її** таксамо, існують специфічно жіночі професії де рідко, або цілком не надибуємо мужчин, жінки з природи надаються до майже всіх ділянок праці. Це найкраще видвигнула світова війна, коли багато жінок мусіло заступати відсутніх мужів у даній праці чи підприємстві: велика частина їх вивязалась так добре із свого завдання, що не хотіла його більше покидати.

Наслідки того — що так скажу — пересування межі (в деяких ділянках майже — скасування її) між поняттями „мужеське" та „жіноче" були ріжні. Загальні ознаки — своєрідне „змужнення" жінок і — хоч у меншій мірі — своєрідний фемінізм мужчин. Навіть зверхньо — у зачісці (коротке волосся) і в одязі жіноча мода зближувалась до мужеської, тимчасом як у мужеській моді діялося нераз навпаки.

Чи оте зеднування чи зближування обох полів, у значінні **затертя їх основно характеристичних рис**, маємо вважати за явище додатне?

Рішучо ні! Зеднання на підставі взаємної атракції двох протилежних первнів, це сповнення відвічного закону життя. Зеднання внаслідок ступневої затрати засадничих прикмет власної окремішности — це похила площа, що веде вкінці до аморфного, до занику всякого творчого життя.

* * *

Знаємо всі, що це — „фемінізм", які його гасла й постуляти. Теоретично, і **з погляду індивідуального** — себто з погляду слушних прав одиниці до власного розвою — майже всі ті гасла та постуляти оправдані.

Колиж підходимо до них не з погляду індивідуального, **а загального** — себто взаємновідносин одиниці з іншими людьми, що в результаті рішають про загальний стан суспільний — частина голошених фемінізмом гасел просто катастрофічна у своїх наслідках для нормального суспільного життя.

Нормально (щоб не надуживати великих слів...) суспільне життя — необхідна передумова для розцвіту національного.

Одно з гасел фемінізму, що у практичному житті родило і далі родить катастрофічні наслідки — це „рівноуправнення жінки у праці".

Ніхто розумний та справедливий не заперечує теоретичного права жінки до однакової праці і що з нею звязане — однакового зарібку — як їх має мужчина. Практично — ця „рівноправність до праці" всіх без винятку стану та віку жінок є одна з поважних причин економічного, соціяльного та морального занепаду модерної суспільности.

Обяви того занепаду скрізь по Европі ті самі. У мірі, як загальний добробут суспільности більший — катастрофічність суспільного положення виступає менш яскраво. У нашій — відомо вбогій суспільності — убивча для здорового суспільного розвою „рівноправність жінки до праці" довела до мертвої точки, що паралізує підставові конечности життя.

„Рівноправність жінки до праці" виглядає у багатьох випадках у практиці так, що:

1. Замужні жінки, що їх мужі мають посаду або інше джерело заробітку, заробляють та і тим відбирають можливість праці та заробітку іншим жінкам та мужчинам, позбавленим джерела праці на хліб. Головно в наших, ближчих сусідів — є велика скількість подруж, де він і вона на державній або іншій посаді й обидвоє **добре заробляють**. Бувають випадки, де дохід мужа такий мінімальний, що без відповідного заробітку жінки родина не всилі вижити. Це питання належить до проблеми економічного устрою держави і коли так буває, це також обяв нездорових суспільних відносин. Беру під увагу ті всі численні випадки, коли так не є.

2. Багато незамужніх жінок економічно незалежних завдяки посаді або самостійній праці, не виявляють особливої охоти виходити замуж з двох причин: 1) мовляв: пощо зрікатись золотої свободи, 2) нелегко знайти однаково добре ситуованого подруга, бо коли вийде замуж за некваліфікованого до самостійного заробітку, або безробітного мужчину, становище мужчини — прикре. Індивідуально таке становище зрозуміле, навіть, подекуди — оправдане. З погляду суспільного та національного такий стан річей жалюгідний. Здоровля суспільности вимагає, щоби було як найменше нежонатих мужчин і незамужних жінок. Не входжу подрібно в те питання, що є ясне для кожної думаючої людини. Кожну обставину, яка впливає на некористь подруж, мусимо вважати за ворожу національному здоровлю.

У нашому сьогоднішньому положенні дівчата повинні змагати не так до особистої матеріяльної незалежности — а до того, щоб помагати хлопцям морально й матеріяльно (як це часто буває в Америці) дійнятись якогось становища, що позволяє їм оженитись та утримати родину. Далі — дівчата і хлопці повинні вирікатись буржуазного ідеалу ріжних традиційних „вигод", коли поберуться. Скромність, ощадність в особистих потребах, **плекання органічних вартостей замісць нагромаджування предметів, активна участь у ріжних ділянках національного життя замісць індивідуального егоїзму — певніша дорога до щастя і до щасливих подруж, ніж самолюбне відокремлення себе у „матеріяльній самостійності"**.

Дівчата, які студіюють і вчаться як досі, включно до іспитів, конечних для майбутньої праці або посади. Буде завжди достаточно нагод, де оце знання і здібність самостійного заробітку виказуються конечними — будьто коли є непереможна перешкода до того, щоб утримати себе або й дітей. Але хай без невідкличних потреби не використовують практично те своє знання довше, ніж стрінуть хлопця, з яким можуть відважитись на спільну дорогу життя. Хай відступлять варстати праці хлопцям на те, щоб їм дати змогу одружитись. Індивідуальна вартість жінки тим не обнижується. Потребуємо як найбільш освічених матерей — і мужчина, без сумніву — ставиться інакше до жінки, що має рівні з ним студії, як до жінки мало освіченої. Таксамо — нехай замужні жінки зрезигнують з додаткового доходу із своєї евентуальної позадомашньої праці в користь мужчин і незамужних жінок.

Не скрізь і не завжди обставини позволяють на здійснення щойно згаданих засад. Особисті моменти, зарозумілість хлопців та амбітність дівчат і жінок можуть бути поважними перешкодами до уздоровлення панівних ненормальних відносин.

Важне освідомити собі, що **проблема не в тому, як вигідно жити одиницем, а в тому, як причинитись до того, щоб мужчинам та жінкам жити в щасливих подружжях.**

Не сміємо думати про жінки і мужчини нашого народу як про дві окремі групи або породи людей, а завжди тільки в їх, зазначених природою і суспільним ладом співжитті.

Одностороннє трактування проблеми (у цьому випадку: жіночої), яка органічно і нерозривно звязана із самим первном та осередком суспільного та національного життя — зриває ступнево всі суттєві звязки з тим життям і сходить на манівці. Коли думки та бажання молодих жінок підуть на зустріч подружжю, сам, інстинкт збуджуватиме в них **нехіть до всього, що тепер є виразною перешкодою до подружжя.** Перешкоди тут не тільки матеріяльні. Є також — і то у великій мірі — моральні. На першому місці — т. зв. сексуальна свобода, що задовольняє мужчин без відповідних з її сторони обовязків й обезцінює жінки в їх очах. Хай молоді жінки про те думають, як схочуть: завжди та „свобода" виходить на їх фізичну, моральну і матеріяльну некористь.

Коли сьогодні поважне число матеріяльно добре ситуованих мужчин не жениться, вина у великій мірі по стороні жінок. Пощо мужчинам женитися, брати на себе обовязок утримувати родину, коли без усяких обовязків мають те, що їм потрібне? З другої сторони очевидна „легкість" обичаїв жінок відстрашує їх від того, щоб оженитись і самому стати жертвою тієї „легкости".

Подружжя як таке має свої особливі проблеми. Але це — проблеми нормальні — тимчасом теперішня, обопільна нехіть до подружжя є неприродна й ненормальна.

Трохи менше егоїзму, трохи більше справжньої любови і взаємного довіря, **виразне усвідомлення, що індивідуальний егоїзм у некористь подружнього життя є згубний для здоровля нації** — і згодом зникне неодна перешкода, щоби щасливо побратись. Що в думках — те скорше чи пізніше мусить здійснитися. — („Обрії").

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(72)

І ще змінився Володько у запозиченому від батька переконанню, що ніхто тепер, по війні, не думає творити порядку. Нема сили в людей, щоб наново взятися за працю. І хто би то не був, чи ось ці гайдамаки, чи большевики, всі вони однакові вороги порядку і справедливости, бо всі вони хочуть це бенкету, революції, хочуть пожити, бо нащо „стільки то років кров проливав". І всі вони найбільші вороги тих, що працюють та щось мають. Революція, права чи ліва, перш усього лягає тягарем на господарів. Ті дадуть, що мають, і кожний, хто не прийде, не скаже „на", тільки „дай". Це селянське пересвідчення знає Володько і тому поділяє байдужність своїх сусідів до всіх. „Еее, всі вони однакові!".

Але Володько, як син землі, може бути іншим захоплений. Цього захоплення покищо не поділяють ні Стратон, ні Іван, ані навіть рідний батько. Воно має свій ґрунт не на землі, а в душі. Він прочитав уже Кащенка. Він вивчив Шевченка. Він знає, що були колись Січ, Запоріжжя, вільність. Його душу половина романтика того привабливого давноминулого, з чубатими козаками, з дніпровими порогами, зі степами широкими. То була Україна. Так. Це Україна, його батьківщина, дивна й незнана земля, що має два обличчя: одно чорне з потом праці, друге радісне, усміхнене, рожеве, як барва рожі, зрошеної росою. І це привабливе Володька. І за це він хоче битися з кимсь. Він хоче сам битися і звести до бою батька, сусідів — чорних, зачовганих працею чоловіків... Володьку! Ти смішний.

Коні біжать. Ось уже Жоболки. Гайдамаки сидять і курять. Виїжджають з долини на пригірок. Їдуть вулицею. Підїжджають до кращої більшої хати.

— Стій! — чує Володько. Оглядається. — Стій тут. Підемо сюди. Хто тут живе?

— Дяк, — відповідає Володько і зупиняє коні.

— Прекрасно! Он і дяківни тіп-топ виглядають. Стій і чекай на нас.

Зіскочили і побігли на подвіря. Володько сидить на возі. Коні стоять і помахують хвостами. На них падають ґедзі і тнуть. Гайдамаки сховалися в сінях, звідки відразу чути гармідер. По деякому часі вибігла струнка і гарненька, вдягнена в суконку з доморобного полотна, дяківна. Вона усміхається. Володько дивиться на неї зпід лоба.

— Чого ти такий сердитий? — питає дяківна. Володько сказав, чого.

— Ну, то ми їх там заговоримо, а ти їдь собі і все... Знають вони, де ти живеш?

А Володько й сам уже думав над цим. Тепер міркує лиш, як його краще „чкурнути". Дяківна допомогла. Пішла до хати і коли гайдамаки поїдали яєшню, вийшла та махнула рукою. Володько рушив, зпочатку хода, далі смикнув по конях батогом і тільки хмара куряви знялася за ним.

Другого ранку Володько був у Кордишеві й усе оповів батькові. Той зазначив, що тепер не дасться вдержати ці коні.

І його слова справдились. Через кілька днів до Тилявки прийшов відділ німців. Виявилося, що це той самий відділ, що так особливо розквітувався з Мощаницею. Зі собою мали вони ще багато мощаницьких коней. В одним добрім мощаницькім возі зломилося колесо. Почали шукати по хуторах чогось, чим би можна того воза замінити. В Матвія стоїть на подвірю добрий „казьонний" віз. Побачили його і без слова замінили на мощаницького. Та на цім не кінець. Володько привів саме з паші коні. Німцям сподобались вони... Оглянули, відвязали кару кобилу, щось ґерґочуть і ведуть геть. Ціла Матвієва родина в лемент, але це мало впливає на німців. Володькові сльози стоять на очах. Німець вивів кобилу на шлях, веде за повід. За ним ступає розгублений Матвій, а за Матвієм Володько. Вони не хочуть вірити, що той чужий чоловік забере їм їх власну коняку. Вони йдуть і на щось надіються. А може... А може він таки змилосердиться...

— Пане! — просить Матвій — Не беріть мені її. Я не буду мати чим робити в полі.

Який він дивний, той Матвій. Цеж все одно, колиб він благав отой камінь, щоби він зірвався і летів птахом.

Але Матвій всетаки не падає духом. Йому приходить на думку неймовірне. Коли дійшли аж до церкви, Матвій виймає з кишені свою катеринку, вибгає з нього „катеринку".

— Пан! Гей, пан! — кличе і підходить аж до самого німця. Той оглядається, Матвій тицяє йому катеринку. Той робить вираз ображеного, але прошовши кроків десять, зупиняється. Володько бачить це і в його душі острах та надія. Кобила байдуже стоїть, помахує хвостом. Сонце лягається на її чорну гладеньку спину, на клуби й відбивається. Ось вона зводить високо голову, випростує пружні шпичасті вуха.

(Д. б.).

До аптики прийшов селянин, який тому тиждень купив отрую на щурі й жаліється:

— Пане аптикарю, якось мої щурі зовсім не здихають!

— А замішали ви отрую з хлібом?

— Замішав.

— І поуставляли коло дір?

— Поуставляв.

— Ну і що?

— Нічого. Щурі зовсім навіть не хочуть понюхати.

Аптикар розсердився і каже:

— То що я вам пораджу? Ваші щурі й шеляга не варт!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПРОТИВНИКИ ПЕНСІЇ НА СТАРІ РОКИ.

Рада місій протестантської секти менонітів написала урядові цікаве письмо про своє становище до забезпечення на старі роки.

Письмо каже, що меноніти противляться пенсії на старі роки, бо мовляв, вони проти побирання допомог. Мовляв, вони все держалися такої практики, що віроісповідна громада давала допомогу своїм власним бідним, як це сказано в Євангелії Матвія.

Сказав менонітам уряд, що він нічого не має проти цього, щоб вони запомоги не брали, якщо вони тільки заплятять так, як каже закон.

„Присягай", казав суддя, що будеш говорити правду".

„Я не вірю в Бога", казав свідок.

„А в кримінал віриш?"

„Вірю".

„То вистарчить. Присягай".

КУЙ ЗАЛІЗО, ПОКИ ГАРЯЧЕ.

В нюйорській пресі можна тепер вичитати величезні оголошення:

„Вчіться танцювати по депресійних цінах! Опануйте танець „румба", „танґо" й „фокс трот", заки ціни підксочать угору!"

Як видно, йдемо до поправи.

ВЕЛИЧАЮТЬ ПОЕТА.

Американський Пушкінський Комітет постановив відсвяткувати 100-ліття смерти московського поета Олександра Пушкіна, котре припадає на наступний рік.

Чи знають вони поета, котрого збираються святкувати? І чи будуть про нього говорити американцям усю правду? Чи скажуть, наприклад, що він був мішанець московсько-муринський? Або що він умер у поєдинку з чоловіком, котрий закидав йому любовні зносини з його жінкою?

ТЕЖ ОРҐАНІЗАЦІЯ.

В Ню Йорку основано запомогове товариство Фредів Смитів.

Основниками організації є 4 особи, з котрих кожний називається Фред Смит. Членом може бути кожний чоловік, що має таке імя.

Чому не основано орґанізації Смитів, а Фредів Смитів?

Нагадується цей клівлендець, що при останнім переписі населення подав, що він родився в Італії, є італійської національности й називається Леві.

„То це ваше родинне імя?— питався урядовець.

„Ні, то я прибрав собі це імя самий в Америці!"

„Чомуж ви вибрали собі імя Леві?" Це типічно жидівське імя.

„Як я приїхав до Америки, а американці не могли вимовляти мого італійського імени, я постановив перемінити своє імя на правдиво американське. Я подивився в нюйорську телефонічну книжку, якого імени людей є в місті найбільше".

СТРАШНА ВЕСНА.

Каже союз кравецьких рисівників, що добре вбраний чоловік буде потребувати на весні 19 одінь.

Себто, якщо хтось хоче уходити за добре вбраного чоловіка.

Видно, що багато людей не схочуть.

ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ?

Говорив представник того союзу кравецьких рисівників: „Мужеське одіння відбиває нині вдачу анґлійського короля Едварда".

Що він під цим розуміє? Як саме одіння короля Едварда віддає його вдачу? Нам звичайно здавалося, що поведінка короля в його любовній справі віддає його вдачу.

ЧИ НЕ БОЙКО?

Подають нюйорські ґазети таку пригоду.

До одного ресторану приходить 77-літній кушнір та, зївши вечерю, розкладає карти й починає грати „пасіянса". До ресторану ввійшов 6 стіп високий хлопиця та скинув кушніреві капелюх з голови. Як кушнір обурився, цей йому дав „блекджеком" по голові. Кушнір упав на землю, але зараз схопився. Як тамтой підняв крісло, кушнір кинувся йому до ніг і збив його на землю. На землі старий кушнір бився так довго, поки не покликали поліції. Як поліція посадила напасника до вязниці, кушнір пішов до шпиталю, казав собі зашити на голові рани від „блекджека", а потім пішов до дому.

Умер бойко, умер бойко, бойкові дзвонили.
Як ся бойко з лави схопив, ледви доґонили.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ІНФОРМУЙМО РІДНИЙ КРАЙ ПРАВДИВО.

Щойно одержав я зі Львова „Селянський Календар", який видала Видавнича Спілка „Нове Село", що видає й часопис тої самої назви. Є це популярний календар, призначений для наших селян, писаний звичайною мовою нашого села. Переглядаючи календар, завважив я малу статейку й про життя американських українців та про розбудову української повітряної фльоти в Америці. На цю тему пишеться в цьому календарі ось так:

„Кожний нарід старається додержати кроку в розвитку культури з іншими народами. Сьогодні всі народи навипередки намагаються опанувати повітряні простори понад своєю землею і розбудовують та уліпшують летунські фльоти, воєнні і торговельні. Український нарід там, де має змогу це зробити, старається також не зістатись позаду інших народів, і в тій цілі орґанізує летунські школи та будує свої власні літаки. Наші брати переселенці в Америці мають уже кілька летунських шкіл і 9 літаків. На образці видно перший український літак „Україна" після посвячення, якого доконав о. Сіминович. Першим летуном є внук тогож священика і його видно наліво від нього (образець направо). На горішнім образці видно українську сотню скорострілів в Америці".

Стільки календар „Нового Села".

А тепер варто застановитися над тим, чи того роду інформування Рідного Краю є доцільне. Наші селяни, коли читають про кілька українських летунських шкіл в Америці, про 9 літаків, що ми їх тут збудували, і про сотні скорострілів, радіють у душі. Мовляв, вразі „що до чого", маємо в Америці добрий початок. Цей спосіб інформування Рідного Краю є не лише самодурством, але й впроваджуванням наших людей у блуд. Зазначую, що не розбираю тут справи розбудови української повітряної фльоти в Америці, ні її будучої боєздатности чи участи в будучій воєнній хуртовині на наших землях, бо хочу підкреслити що інше.

Правдою є, що з подихом теплого вітру американські українці захоплюються повітроплавством, та захоплювання те з подувом канадійських вітрів завмирає. Головно в 1935 році захопила українців така позітроплавна гарячка. Були, првда, посвячення літаків. Було теж посвячення літака „Україна" в Шікаґо, влаштоване дуже врочисто шікаґовськими гетьманцями, що то обстоюють, що це вони перші видвигнули цю справу на американській землі. „Селянський Календар" власне й говорить про те посвячення і поміщує дві знимки з цього посвячення. Можна догадатись, хто був інформатором „Нового Села"", але це не важне. Бо важне те, що інформатор подав про ці справи невірно. Миж жиємо в місті, де якраз є й Гетьманська Централя й о. Сіминович, який посвячував літак „Україна". Знаємо, що о. Сіминович має внука, але він не був першим летуном, якого вишколили гетьманці і який мав кермувати літаком „Україна", бо він взагалі летуном не є!

Далі знаємо, що „державники гетьмана Скоропадського" не мають кілька летунських шкіл і 9 літаків, як це подає американський інформатор „Селянського Календаря". А вже смішно писати про якісь „українські сотні скорострілів" в Америці, які мали би розбудовувати гетьманці, бо кожний з нас знає, що не може навіть в демократичній Америці бути „держава в державі". Образок в календарі справді невиразний і може на ньому й є які скоростріли, але вони не є майном українського народу в Америці. І так треба край інформувати.

Інша річ, що було би дуже бажаним, щоби ми в Америці мали кілька летунських шкіл, що систематично (а не з гарячки) вишколювали би наших хлопців на летунів. Було би бажаним, щоби внуки наших отців духовних були такими українськими летунами, щоб колись певні були готові йти служити нашій вітчині як фахівці повітроплавства. І не зашкодилоб мати в Америці й сотні скорострілів! Але це все є покищо лише наші задушевні бажання, це не є дійсність. І так треба край інформувати. Цих кілька слів я написав лише на те, щоб не ширилась неправда!

Степан Куропась,
Шікаґо, Илл.

— Чому то Ірка посперечалася із своїм нареченим?

— Уяви собі, що сказала йому, щоб угадав, скільки вона має літ!

— Ну і що?

— Нічого... Він вгадав!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 10. грудня, в годині 7-мій ввечір, в гали парохіяльній. Просимо прийти на означений час і вирівнати свої залеґлі вкладки. Маємо також інші справи до полагодження. Треба на зборах призначити день на річні збори. — Ілько Березяк, предс.; Олекса Патер, кас.; М. Куба, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. Тов. Запорозька Січ, від. 28, повідомляє, що річні збори відбудуться в суботу, 12. грудня, точно в годині 7-мій вечір, в гали У. Н. Дому, 1020 Н. 9-та вул. Кожний член має прийти на означений час, бо буде вибір нового уряду на 1937 рік, буде справоздання старих урядників і будемо приймати нових членів без оплати вступного. Тому хто хоче вписатись до У. Н. Союзу і до нашого відділу, має добру нагоду вписатись в члени. — Д. Іващук, гол.; М. Маґац, кас.; Іван Тимкович, писар.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов .Запорозька Січ, від. 3, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в четвер, 10. грудня, в годині 7:30 ввечір, в гали церковній при Савт ул. Просимо всіх членів на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1937 рік. Довгуючих членів просимо прийти і заплатити свій довг, або будуть суспендовані. — Василь Ґреґа, предс.; Василь Тулевич, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільних Козаків, від. 316, довідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в четвер, 10. грудня, точно в годині 8-мій ввечір. Обовязком кожного члена є прийти на річні збори. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо маємо багато важних справ до порішення. Довгуючі члени зволять вирівнати свою залеґлість, бо контрольна комісія забере книжки до контролі. — В. Ґуранський, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Жіноче Тов. Любов, від. 373, повідомляє своїх членниць, що річні збори відбудуться в неділю, 13. грудня, в годині 2:30 пополудні, в У. Н. Домі, 1523 Гікори вул. Просимо прийти на означений час. Приведіть з собою нових членниць до нашого Тов. і до У. Н. Союзу, а тим самим збільшимо наш відділ. На зборах буде справоздання уряду і контролі та вибір уряду на 1937 рік. Не приявна на зборах членниця заплатить кару 50 ц., а урядниця 1 дол. — В. Логуш, предс.; М. Литвіцька, кас.; А. Ґромоцька, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Запорозька Січ, від. 75, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в неділю, 13. грудня, в годині 1-шій пополудні, в гали Ситизенського Клюбу, 6434 Сікат ул. На ті збори повинні прийти всі члени, хоч раз на рік. Перед вибором уряду на 1937 рік повинні довжні члени постаратись вирівнати свої залеглі довги, щоб при виборі мали право кандидувати на урядника, бо згідно зо статом, член, що довгує товариській касі гроші, не має права бути і кандидувати на урядника. Щоб цього не було, то постарайтесь всі як один заплатити на тих зборах. Уряд здасть справоздання за минулий рік. Таксамо і контр. комісія здасть справоздання і докаже вам, як то урядники урядували чужим добром. Шановні члени, зрозуміймо самі себе, що в єдности сила і постараймось усі разом приєднати нових членів до . Н. Союзу, бо в нас є багато українців, що ніде не належать до жадної орґанізації. — Ст. Михалюк, предс.; Ів. Слупецький, кас.; В. Тарас, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

В. Подвірський.

ЯК ЗАКРІПОЩЕНО ЖІНКУ

Історію жіноцтва та його визвольницьких змагань можна схопити у три окремі доби, замітні ріжним відношенням обох полів до себе. Спершу жінка, несвідома своїх прав, терпляче займає супроти мужчин залежне становище, „віддана" (звідтіль і суспільне розуміння старинного вислову „віддаватися" замуж) звичаєм, законом та віруванням під владу батька, чоловіка, брата, а то й сина. В дальший добі жінка відважується звести з мужчиною борню за свою рівноправність. До цієї розправи схиляє її освідомлення, честилюбство та порив до чину (в освічених, багатших суспільних верствах) або приневолюють недостатки, які самітню й незаможну жінку заганяють на фабрику, до крамниці, до верстату, чи до бюра, де щойно треба було відвоювати від мужчин право на „бабське" працю та на заробіток. У третій, сучасний нам добі, жіноцтво, добувши собі рівноправність, дружно співпрацює з „сильнішим" полом у всіх ділянках громадського життя. Правда — не скрізь і не завжди: в декотрих справах (н. пр. особистого життя людини) насмішка та сплітка показалися сильнішими від державних законів, які таки неостоялися й пішли на уступки під натиском жіночого руху. Дехто й тепер посміхається, дивлячись на поліцайку, або обмовляє жінку за те саме, чим мужчини звикли явно чваниться.

Суттєвою праапричиною пізнішого обезволення жінки було материнство, що його, як найвищий обовязок, дала жіноцтву сама природа. Воно вже в доісторичних часах (ловецька доба людства) прикувало жінку до місця осідку, так, як і досі привязує пташку до гнізда з малими, як приковує вовчицю то ями вовченят. Первісна жінка мала одинакові з мужчиною прикмети (сила мязів, сміливість) і хиби (брак якихнебудь проявів „жіночости"), — поки вони спільно ходили на лови по поживу. Усе добро вони здобували спільно й однаковим трудом — і такий зразково рівний розподіл праці для прожитку не давав одному полові переваги над другим.

Народини нащадка, ясна річ, мусіли порушити цю рівновагу полів. Чоловік далі ходив на лови, виправи, жінка-ж, двигаючи дитину й піклуючись нею, тратила волю, а далі й незалежність. Давніш вона живилася власними харчами, добутими нею враз із чоловіком, у спільних виправах. Тепер вона разом із дитиною вже була полишена на ласку чоловіка й мимохіть мусіла користуватися плодами його виключної праці. Цікавим складом обставин ця праприцина жіночого поневолення стала водночас зародком моралі, в обох полів поступнево складаєдься розуміння обовязку: матери—супроти дитини та чоловіка—супроти родильниці. На цьому-ж згодом і збудувавсь увесь суспільний лад людства: сімя та суспільство.

Та недовго жінка годувалася „ласкавим хлібом" чоловіка. Прикута надалі до дітвори й домашнього огнища, вона зуміла вишукати собі працю зараз-таки біля нього. Конечність приневолює її до винахідництва. Не маючи „дома" змоги використати силу своїх мязів, жінка мізкує над поправою умовин життя. У довгому часі неприсутности чоловіка-ловця вона не лише береже цінного вогню перед вигасом, але й поліпшує, поширює мешкальну печеру, чи шатро, намагається неїстовні останки добичі переробити в щось корисне (н. пр. домашнє й ловецьке приладдя з костей), винаходить гончарство, ткацтво, вишукує корисні плоди дикої ростні, накінець — навчається засівати дещо коло житла й таким робом дає почин до хліборобства, до осілого життя й культури. Чоловік, вертаючись із ловів, заедно заставав „дома" зміни на краще, тимто й жінка в його очах почала рости в ціні.

В ціні — але в купецькому значінні того слова. Започаткований материнством розподіл праці залишився вже на завжди. Сказавши по тепершньому: відтоді обидва поли у своїй діяльности притримуватися засади „спеціялізації", всі позадомашні роботи стають виключно ділянкою чоловіка, жінці-ж залишаються — всі хатні обовязки.

Споконвічний розподіл праці, що переходив із батьків на синів, викликав згодом великі тілесні ріжниці між обома полами, звідсіль і пішла неврозумілість одної половини людського роду до другої. Воєнне ремесло, політичні справи, призвині, фахові праці ще більш виробили в чоловіці тілесну силу, думку, сміливість та самопевність. Тимчасом ті самі прикмети первісної жінки почали в неї нидіти серед дрібничкової, хоч і всебічної домашньої праці. Зате в неї водночас виробились інші властивости, невідомі чоловікам: витривалість, терплячість, що згодом стала „запорукою домашнього щастя" (бо жіноча сторона без борні зрікалася своїх прав), але й віддала жінку в неволю чоловіка на цілі тисячеліття.

Жінку цінили й надалі, але — як зручну робітницю (в первісному подружжі не відданиця вносила віно, а навпаки — за неї платили викуп, слід його залишилися й досі у весільних обрядах), як родильницю спадщинників для батька, а вояків для держави. Такий погляд мав, напр., старовинний Рим, який вінчав молодят виключно для того, щоб „родили дітей" (**liberorum procreandorum causa**). Накінець за жінкою побивалися, як за гарною іграшкою. Отак напр., магометани посилали на далекі виправи купувати, а то й загарбувати красуні, але-ж рівночасно у своїх віруваннях відмовляли жінці всякої душі . . .

Багато часу проминуло, заки світ навчився цінити в жінці й — людину . .

(„Життя і Знання").

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Ювилей тов. ім. Івана Франка.

День 18 жовтня лишиться приємним спомином української громади в Філядельфії. Того дня тов. ім. Ів. Франка, від. 83 У. Н. Союзу, обходило ювилей свого 20-літнього існування. Як першу частину того ювилею відправлено в обох церквах панахиду за померлих членів товариства. В год. 3 попол. зійшлися члени комітету того свята, а предсідник вручив їм пропамятні відзнаки. В год. 5 почали збиратися Союзові товариства, місцеві й позамісцеві, як також братства Провидіння.

Друга частина ювилею розпочалася в 6 год. вечором. Предсідник тов. ім. Івана Франка, М. Головатий, відкрив свято і привитав присутніх гостей. Він сказав, що товариство, якого ювилей припадає на цей день, мало за завдання працювати на народній ниві й нести моральну й матеріяльну поміч своїм членам. Орхестра під проводом проф. Дубаса відограла гимн У. Н. Союзу. По нім ішли дальші орхестральні точки, що були виконані по мистецьки. Скрипкове сольо виконав п. Дубас. Сольо-спів виконала пані Мельник. Українські танцюристи, під управою М. Квасинського, відтанцювали дуже гарно українські танці. Найбільше враження зробила 5-літня дівчинка Люба, донька М. Головатого, яка відтанцювала козачка. В дальшій програмі в імені комітету вигологив заслужений член товариства, Роман Карбівник, промову, в якій переповів історію товариства від початку його заложення по нинішній день. Нині товариство числить 103 дорослих членів і 37 молодих. Тов. ім. Івана Франка за час свого 20-літнього існування виплатило $2,704 на запомоги і $1,704 жертвувало на ріжні народні цілі. Загальний оборот був $25,740. Нинішній стан каси виносить $2,000.

Реферат про У. Н. Союз виголосив прибулий гість, головний фінансовий секретар У. Н. Союзу, Роман Слободян. Він давав точні пояснення про працю У. Н. Союзу і користи, які мають члени, що належать до нього, а приявні слухали уважно кожного його слова.

На закінчення орхестра П. Дубаса відограла „Ще не вмерла Україна". Роман Карбівник подякував присутнім гостям і виконавцям програми за участь у святі, та попросив усіх зійти вниз і засісти до спільної вечері.

На тостмайстра покликано гол. контрольора Союзу, А. Пашука, й при вечері почала продовжатися дальша програма свята. Йшли дальші промови. На першого бесідника покликано американця М. Бредлія (тепер уже конгресмена), банкового й асекураційного комішенера стейту Пенсилвенія. Він повитав т-во ім. Івана Франка з нагоди його ювилею та сказав, що українці це дуже щирий та працьовитий нарід, який вміє собі давати в життю раду, доказом чого є це, що він створив таку організацію як У. Н. Союз, що має поверх 4 міліони дол. майна і 30 тисяч членів. Він також підніс заслуги українців при піддержці Демократичної Партії в минулих президентських виборах. Дальшим бесідником був І. Пеленський, предсідник Горожанського Клюбу, який підкреслив те, що т-во ім. Івана Франка найбільше підтримувало Український Дім Горожанського Клюбу. Дальшим бесідником був С. Гвізда, що закликав тутешню українську молодь, щоб вступала в українські організації та йшла слідами батьків. Дальше покликано до слова о. І. Савчука, який гарними словами змалював високо патріотичну діяльність т-ва ім. Франка у Філядельфії. Він згадав також цілу організацію, до котрої належить т-во ім. Івана Франка, себто У. Н. Союз, та вказав на ту поміч, яку він несе вдовам і дітям на випадок смерти їх мужів, зглядно родичів. Бесідник побажав У. Н. Союзові дальшого великого розвитку та довгих літ життя. Опісля забирали слово: С. Слободян, П. Штогрин, П. Масний, П. Мельник, П. Муни і д-р Романів.

При кінці вечері Роман Карбівник зложив усім гостям подяку, а на закінчення хор ім. Кошиця відспівав „Боже великий єдиний". По вечері розпочалися танці і забава до пізної ночи.

Союзовець **С. С. Ч.**

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Листопадове Свято.

Заходом окружної управи О.Д.В.У. і М.У.Н. відсвятковано Листопадове Свято в неділю, 1. листопаду, в салі при укр. прав. церкві Пр. Тройці.

Вечором о. К. Кирстюк, парох церкви, при асисті о. П. Ковальчика з Борнсайд, відправив панахиду, за поляглих борців і сказав проповідь.

По панахиді присутні зійшлися до салі, котру заповнили вщерть, хоч на дворі падав безперестанний дощ. В святочнім настрою всі очікували піднесення куртини, щоб при співучасти святочної програми спільно перенестись духом на рідні землі, там, де в день Першого Листопаду 1918 року р. повівав жовто-синій прапор, де є незабутні могили, в яких спочивають борці за волю і долю Соборної України.

Свято відкрив голова окружної управи п. П. Дідик, пояснюючи значіння свята, при чім завізвав присутніх встати на дві хвилині, щоб віддати пошану поляглим борцям.

Святочну промову виголосив о. Кирстюк. У концертовій програмі виступали два хори, а це хор Боян під диригентом п. Юрченком і хор з Борнсайд в українських костюмах під диригентом п. Запухляком, бувшим старшиною Української Армії.

О. П. Ковальчик в своїй зворушаючій промові завізвав присутніх зложити жертви для тих, що зістали каліками в нерівнім бою, як також і для тих, що надальше продовжають боротьбу з гнобителями вітчини.

Загальна жертва зі збірки разом з приходом з віднак принесла $154.13. По відтягненню розходів зісталося $112, котрі вислано по рівній частині на інвалідів, політичних вязнів і на визвольний фонд.

Інші комітети, котрі причинилися до цього, що на місці одного свята влаштовано аж три в той сам день, певно оголосять у пресі свої приходи і збірки, як і те, куди їх вислано. Тоді загал належно оцінить ті брудні помиї, які вилито на націоналістів на сторінках „Народної Волі".

Думаємо, що могил наших героїв не вільно використовувати для партійних чи особистих порахунків.

М. Риза, секр.

ПОДЯКА.

Вражені глибоким горем і жалем по утраті нашого дорогого мужа і батька **Івана Гинди**, складаємо сердечну подяку товариству „Дністер" і його членам; і братству св. Володимира Великого і його членам за таку численну участь з прапорами в похороні нашого любого батька і мужа. Дякуємо всій родині, знайомим і приятелям за навідини, участь в похороні, кондоленції і цвіти. Все це було одинокою розрадою в нашому тяжкому смутку.

Марія Гинда, жінка;
Софія, Елисавета, діти.

(Огол.)

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Вільна Україна, від. 152, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в середу, 9-го грудня, в годині 8-мій вечір, в галі церковній при Мортон ул. Просимо всіх членів прийти і заплатити свої залеглости як також відбудеться вибір уряду на 1937 рік. — С. Приємський, секр.

Як швець виграв на льотерії.

Один бідний швець жив із жінкою і дітьми на селі, а коли тільки прийшов до міста, все ставив на льотерію, одначе ніколи не виграв. Раз сказав жінці: „Тепер на льотерії тягли числа, піду до міста подивитися, може я що виграв. Коли бачитимеш, що приїду возом, то знатимеш, що я виграв і везу гроші. Тоді заживемо". Зібрався і пішов у місто. Як прийшов на льотерію та побачив усі числа, що вийшли, а його чисел нема ні одного, невеселий зайшов у коршму та добре впився ще з кількома людьми із свого села. Як вони верталися додому, взяли і його на віз та відвезли.

Як вїхали у село всі веселі та співаючи, жінка вибігла з хати. Колиж побачила, що чоловік їде фірою, зрадила, бо він напевно виграв на льотерію. „Тепер житимемо як пани, а не як досі"! викрикнула жінка та стала викидати старі річи на двір, бож тепер дістане нове!

Коли чоловік зліз із воза та побачив, що жінка робить, став сварити на неї і ганьбити її. Вона собі його, що впився, а він на неї, що повикидала річи з кухні. Коли чоловік виспався, перепросився з жінкою, одначе зарікся, ще вже більше не буде грати на льотерії.

Лікарство поможе.

Княжна Мельбору вговорювала чоловіка, щоб зажив лікарство, вкінці схвильована сказала:

— Я вмру, коли це лікарство тобі не поможе.

— Хай князь зажие цей лік — сказав присутній при цьому д-р Герт — принесе це вам користь, колиб навіть не помогло.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ.

Ембрідж, Па.: По $1 зложили: Д. Скрабут, Анастасія Галабан, М. Віто, М. Скрабут.

Бруклин, Н. Й.: 43 від. ОДВУ на своїх зборах 20 жовтня ц. р. зібрав: по $1 дали: Г. Волічинський, А. Гаврицько, Ю. Павчак, М. Костів, І. Малко, М. Беглай, П. Пелех, М. Кіт, Д. Сепюта; П. Дубецький 75 ц. З пушок вибрано $11.70. Разом переслано до Центральної Управи ОДВУ $21.45.

Потокет, Р. Ай. Члени 44 від. ОДВУ в Потокет і Сентрал Фолс, Р. Ай., зложили: П. Тітик $3, П. Бенковський $2, М. Прус $1.50, К. Бабій $1, з каси відділу $2.50. Разом переслано до Центральної Управи ОДВУ $10.

Шікаґо, Ілл.: „Дочки України", відділ 54 ОДВУ в Шікаґо, розуміючи вповні велике значіння націоналістично-визвольного руху ОУН в краю та на еміграції, пересилає на цю ціль $25.

Вілмінгтон, Дел.: 35 від. ОДВУ. Збирали: М. Кравчишин і В. Січка. По $1: П. Сас, О. Скочинець, Т. Гула, М. Маєр, М. Заніччковський, Т. Данило, Т. Човган; по 50 ц.: І. Гриниши, Р. Гриниши, Н. Кравчишин, Ф. Музика, І. Стахів, С. Качмар, І. Івашко, О. Білик, Д. Сивий, Анастасія Ковалик, М. Марчишин, І. Білинський, Т. Чорній, Г. Косовський, І. Маєр; по 35 ц.: П. Заніччковський; по 25 ц.: П. Доманський, М. Мальчанський, І. Ванькович, Д. Сас, М. Процяк, О. Прокоп, Д. Качмар, Г. Гнатковський, І. Німець, М. Подоляк, Н. Андрусишин, С. Іваночко, Д. Фабрика, Н. Гурний, С. Гливяк, Й. Тиравський. Разом через Центральну Управу ОДВУ $20.60.

Нюарк, Н. Дж.: З академії в честь ген. Курмановича, уладженої 70 від. ОДВУ й стрілецьким Гуртком ч. 9, зібрано на українських інвалідів $5.40. Зложили по $1: о. д-р В. Клодницький, В. Фесолович, І. Гунда, С. Наконечний, М. Наконечна, П. Тимчишин. Дрібними 90 центів. З товариської забави, уладженої 70 від. ОДВУ, зібрано на визвольну боротьбу $17. Дали: Чорноморська Січ (незалежна) $5, І. Паньків $2; по $1: о. д-р В. Клодницький, Т. Рудий, М. Шкільний, М. Бубнів, П. Воробець, І. Ворона, П. Залепська, О. Онищук, В. Осадчук, І. Пасічник. Дрібними та з радія $13. Разом на визвольну справу $30.

Ню Йорк, Н. Й.: На Святі Героїв, уладженім Окружною Управою, зложили: о. П. Понятишин $2; по $1: С. Угорчак, Оля Небор, В. Душник, В. Юрків, Я. Воробець, М. Бахуович, П. Якимів, В. М. Черненький, М. Кравчук, В. Оліяр, Марія Городецька, В. М. Чайка, Т. Шкуделюс, Параска Т. Шимкович, І. Гудима, М. Франко, Н. Б., Ф. Кудляк В. Бріль, Г. Т. Гавалець, Д. Шотюк, П. Погачик, В. Сціба́йло, М. Пеленьо, Анна Михальчук, Г. Прус, П. Гнатів, о. Л. Весоловський, М. Кібюк, В. Ярич, М. Сурмач, О. Соболь, М. Остапович, С. Драган, М. Максимович, В. Дичко, Монастерський, Пелагія Дичко, І. Яворівський, В. Сітніков, І. А. Дусаненко, Марія Скубова, Н. Кіценюк, С. Малиса, Д. Галичин, М. Берків, Марія Кінаш, Анна Середа, Ю. Сидор, Н. Н., Степанія Череватюкова, І. Русяк, М. Дзюбан, Дора Рейд, Н. Н., І. Бабинець, Н. Н., Дембіцький, С. Шевців, Е. Ляхович, Сона Аструб, К. Грицишин, Степанія Абрагамовська, Павля Зірка, І. Решитило, П. Мартинюк, П. Пресвірський, Я. Корнат, М. Марків, Т. Дутчак, П. Дерах, К. Яросевич, Т. Онуфрик, Н. Н., К. Підгородецька, Наталка Плескуп, П. Слободян, А. Кузик. Разом $82. Дрібними і з продажу цвітів $73.25. Разом $155.25.

Ц.У. О.Д.В.У.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (66)

Хоч стріли мов джмілі гуділи довкруги Тарзана, він зі зручністю малпи, тримаючи під пахою Кида, спинався вгору по галузях дерева. В кількох хвилинах він був захований серед листя й безпечний від стріл. Звертаючись до дикунів, що стояли внизу, він закричав: „Скажіть свому головному ватажкові, що я його скоро відвідаю. Я вас усіх знищу".

Така зухвалість білого велитня викликала серед дикунів пострах. Хоч їх ватажок верещав з цілої сили, щоб вони йшли за ним у погоню, то ніхто з них не мав відваги рушитися. Що більше, сам ватажок, хоч як верещав, проте здавалося був радий, що ніхто не біжить за „білим чортом". Всі вони з пошаною дивилися на Тарзана, як він зникав їм з очей.

Перескакуючи з галузи на галузь, а з дерева на дерево, Тарзан враз із Кидом скоро порінув у непроглядних нетрах. По дорозі він натрапив на Оранда і малпу Нкіму. Зіскочивши до них, він дав Орандові приказ: „Біжи до свого села і прикажи всім воїнам цілої околиці, щоб збиралися війною на людей-леопардів. Іди, я лишуся покищо тут".

З цими словами Тарзан завернувся, щоб відійти у свою дорогу. „Тарзане!" — заверещала Нкіма. „Якже це так? Ти йдеш без мене?" З тими словами вона скочила Тарзанові на рамя". „Де ти тепер ідеш?" — питався з острахом Орандо. По хвилі надуми Тарзан відповів рішучо: „Я йду до головного ватажка людей-леопардів. Хочу зложити йому візиту".